

CFAI/2023/AVIS-03
CTAI/2023/AVIS-04

FRV/2023/ADVIES-03
TCV/2023/ADVIES-04

14/02/2023
16/02/2023

**Avis consolidé du Conseil Fédéral de
l'Art Infirmier et de la Commission
Technique de l'Art Infirmier concernant
l'échelle de soins : liste d'actes de
l'infirmier responsable de soins
généraux**

**Gezamenlijk advies van de Federale
Raad voor Verpleegkunde en van de
Technische Commissie voor
Verpleegkunde betreffende de
zorgladder: lijst van handelingen van de
verantwoordelijk algemeen
ziekenverpleger**

Direction générale Soins de Santé

Professions de santé et pratique professionnelle

Cellule organes d'avis et réglementation

Avenue Galilée 5/2 - 1210 Bruxelles

www.health.belgium.be

Directoraat-generaal Gezondheidszorg

Gezondheidsberoepen en

Beroepsuitoefening

Cel adviesorganen en regelgeving

Galileelaan 5 , bus 2 - 1210 Brussel

www.health.belgium.be

CONSEIL FEDERAL DE L'ART INFIRMIER COMMISSION TECHNIQUE DE L'ART INFIRMIER		FEDERALE RAAD VOOR VERPLEEGKUNDE TECHNISCNE COMMISSIE VOOR VERPLEEGKUNDE	
<i>Avis consolidé du Conseil Fédéral de l'Art Infirmier et de la Commission Technique de l'Art Infirmier concernant les actes de l'infirmier responsable de soins généraux</i>		<i>Geconsolideerd advies van de Federale Raad voor Verpleegkunde en van de Technische Commissie voor Verpleegkunde betreffende de handelingen van de verpleegkundige verantwoordelijk voor algemene zorg</i>	
CFAI/2023/AVIS 03	14/02/2023	FRV/2023/ADVIES-03	
CTAI/2023/AVIS-04	16/02/2023	TCV/2023/ADVIES-04	

Cet avis est une réponse à la demande d'avis du ministre Vandembroucke qui stipule entre autres : (...) "la définition des compétences, des actes et des conditions d'exécution pour les différents niveaux de fonction infirmière (...) : Suite élaboration niveau 6 : infirmier responsable de soins généraux".

- L'infirmier responsable de soins généraux (IRSG) prend une place centrale dans l'échelle de soins/d'apprentissage de l'art infirmier.

Ce praticien est reconnu conformément à la Directive européenne 2013/55/UE et il a le niveau 6 dans le Cadre de Qualification Européen.

- L'IRSG porte la responsabilité finale de l'évaluation des besoins en soins et de la rédaction du plan de soins, avec la contribution des praticiens des autres niveaux de l'échelle de soins.

Pour ce, nous rappelons l'**avis 2021-03** que la CTAI a déjà publié :

En Annexe I, Liste des prestations techniques de l'art infirmier pouvant être accomplies par des praticiens de l'art infirmier, sont ajoutés in fine, après les mots « intervention chirurgicale ou médicale. » les mots :

« h. Coordination des soins infirmiers
B1. Le diagnostic infirmier et la détermination des soins infirmiers.

La coordination de l'exécution des prestations techniques de l'art infirmier et des actes pouvant être confiés par un médecin ou un dentiste à des praticiens de l'art infirmier.

La décision de l'exécution ou de la délégation des actes infirmiers.

La formation et la supervision des actes infirmiers."

Dit advies is het antwoord op de vraag van minister Vandembroucke die o.a. vermeldt :

(...) "de bepaling van de competenties, handelingen en uitvoeringsvoorwaarden voor de verschillende verpleegkundige functieniveaus in de verpleging (...) : Verdere vormgeving niveau 6: verantwoordelijk algemeen ziekenverpleger".

- In de zorg- en leerladder verpleegkunde neemt de verantwoordelijk algemeen ziekenverpleger een centrale plaats in.

Deze beoefenaar voldoet aan de Europese richtlijn 2013/55/EU en heeft niveau 6 in het Europees kwalificatiekader.

- De verantwoordelijk algemeen ziekenverpleger is eindverantwoordelijke voor het vaststellen van de zorgnoden en het opstellen van het zorgplan, met de medewerking van de beoefenaars van de andere niveaus van de zorgladder.

Als zodanig herhalen we het reeds ingestuurde **advies 2021-03 van de TCV** :

In Bijlage I, Lijst van de technische verpleegkundige prestaties die door beoefenaars van de verpleegkunde mogen worden verricht,

worden bijgevoegd in fine na de woorden "medische en chirurgische ingrepen" de woorden :

"h. Coördinatie van de verpleegkundige zorgen

B1. Verpleegkundige diagnostiek en bepalen van de verpleegkundige zorgen.

Coördinatie van de uitvoering van de technische verpleegkundige handelingen en de handelingen die door een arts of tandarts aan beoefenaars van de verpleegkunde kunnen worden toevertrouwd.

Beslissen van het uitvoeren of delegeren van verpleegkundige handelingen.

De opleiding en het toezicht van de verpleegkundige handelingen."

CONSEIL FEDERAL DE L'ART INFIRMIER COMMISSION TECHNIQUE DE L'ART INFIRMIER		FEDERALE RAAD VOOR VERPLEEGKUNDE TECHNISCNE COMMISSIE VOOR VERPLEEGKUNDE	
<i>Avis consolidé du Conseil Fédéral de l'Art Infirmier et de la Commission Technique de l'Art Infirmier concernant les actes de l'infirmier responsable de soins généraux</i>		<i>Geconsolideerd advies van de Federale Raad voor Verpleegkunde en van de Technische Commissie voor Verpleegkunde betreffende de handelingen van de verpleegkundige verantwoordelijk voor algemene zorg</i>	
CFAI/2023/AVIS 03	14/02/2023	FRV/2023/ADVIES-03	
CTAI/2023/AVIS-04	16/02/2023	TCV/2023/ADVIES-04	

- En Belgique, les **médicaments non soumis à prescription** peuvent être obtenus et pris par les patients sans restriction.

Les infirmiers ont besoin d'une prescription du médecin pour administrer tous les médicaments, y compris les médicaments en vente libre. En particulier pour les médicaments courants tels que les analgésiques, les antipyrétiques, les antiémétiques... cela pose des problèmes dans les milieux où le médecin n'est pas immédiatement présent ou accessible (services de garde, soins à domicile, MRS, etc.).

Lorsque le bénéficiaire ne peut pas le faire lui-même, l'infirmier doit pouvoir lui administrer ce médicament quotidien.

Il n'existe pas de médicaments sans effets secondaires ni risques. L'infirmier est déjà tenu de disposer de la compétence requise pour effectuer les soins en toute sécurité. La base de la pharmacologie fait partie de la formation de 4 années au niveau de bachelier. Conformément à la Loi Qualité, l'infirmier doit pouvoir démontrer dans son portfolio qu'il a acquis et mis à jour ses connaissances.

Ces connaissances lui serviront aussi de base pour conseiller le patient et son entourage.

Pour supporter cet objectif nous demandons que soit élaboré avec les organismes compétents (FAGG, BCFI) un recueil ou un vade-mecum contenant des directives ou des points d'attention clairs pour l'utilisation sûre des médicaments courants (indications, contre-indications, précautions, interactions avec d'autres médicaments, etc.)

- L'infirmier doit pouvoir **demander des examens cliniques (de laboratoire).**

Au cours de son observation du patient et de divers gestes techniques (soins des plaies, sondage vésical, aspiration des voies respiratoires...), l'infirmier(e) peut, dans la limite de ses compétences, identifier

- In België kunnen **niet-voorschriftplichtige geneesmiddelen** door de patiënt zonder restrictie afgehaald en ingenomen worden.

Verpleegkundigen hebben voor de toediening van alle, ook vrij verkrijgbare, geneesmiddelen een voorschrift van de arts nodig. Met name voor courante middelen als pijnstillers, koortswerende middelen, anti-emetica... stelt dit problemen in settings waar de arts niet onmiddellijk aanwezig of bereikbaar is (wachtdiensten, thuiszorg, WZC e.d.).

Wanneer de zorgvrager hierin niet zelf kan voorzien, moet de verpleegkundige de mogelijkheid hebben deze dagelijkse medicatie zelf toe te dienen.

Er bestaan geen geneesmiddelen zonder nevenwerkingen of risico's. De verpleegkundige moet nu reeds de feitelijke bekwaamheid hebben voor de veilige uitvoering van zijn zorgen.

De 4-jarige opleiding tot bachelor voorziet een basis farmacologie. Conform de Kwaliteitswet moet de verpleegkundige in zijn portfolio kunnen aantonen daarbij de nodige beheersing en opfrissing te hebben van zijn kennis.

Deze kennis zal ook de basis zijn voor het advies dat hij aan patiënt en omgeving kan geven.

Om dit te ondersteunen vragen we dat met de bevoegde instanties (FAGG, BCFI) een bundel of vademecum wordt opgesteld met overzichtelijke richtlijnen of aandachtspunten voor een veilig gebruik van courante medicatie (indicaties, tegenindicaties, voorzorgen, interacties met andere medicatie...).

- De verpleegkundige moet de mogelijkheid hebben **klinische (labo-)onderzoeken aan te vragen.**

Tijdens zijn observatie van de patiënt en diverse technische handelingen (wondzorg, blaassonde, aspiratie ademhalingswegen...) kan de verpleegkundige binnen zijn competentie afwijkingen vaststellen

CONSEIL FEDERAL DE L'ART INFIRMIER COMMISSION TECHNIQUE DE L'ART INFIRMIER		FEDERALE RAAD VOOR VERPLEEGKUNDE TECHNISCHE COMMISSIE VOOR VERPLEEGKUNDE	
<i>Avis consolidé du Conseil Fédéral de l'Art Infirmier et de la Commission Technique de l'Art Infirmier concernant les actes de l'infirmier responsable de soins généraux</i>		<i>Geconsolideerd advies van de Federale Raad voor Verpleegkunde en van de Technische Commissie voor Verpleegkunde betreffende de handelingen van de verpleegkundige verantwoordelijk voor algemene zorg</i>	
CFAI/2023/AVIS 03	14/02/2023	FRV/2023/ADVIES-03	
CTAI/2023/AVIS-04	16/02/2023	TCV/2023/ADVIES-04	

des anomalies pour lesquelles des examens de laboratoire sont indiqués. Un prélèvement immédiat et l'envoi d'un écouvillon ou d'une culture d'urine, par exemple, permettra d'instaurer sans délai une thérapie adéquate. Elle évite également les communications inutiles et les pertes de temps pour toutes les parties concernées.

Pour ces raisons, l'infirmier doit être autorisé à réaliser des prélèvements de sa propre initiative et à demander des examens cliniques lors de la réalisation de tous les soins jugés problématiques.

La demande doit être signalée de façon systématique et automatique au médecin en charge du traitement, pour garantir qu'il soit mis au courant de la pathologie et qu'il suive le résultat des examens.

Lorsqu'il sera informé des résultats, l'infirmier les évaluera pour transmettre les anomalies pertinentes avec le degré d'urgence approprié au médecin traitant. (L'interprétation des résultats est déjà définie dans la liste d'actes médicaux confiés, de façon implicite ou explicite).

L'implication de cet acte requiert une modification adéquate simultanée de la nomenclature et de la réglementation de l'INAMI (en ce compris le contrôle).

- Ces dernières années ont mis en évidence l'importance des **vaccinations** pour la santé publique. En contactant directement les infirmiers des soins à domicile, des MRS, des institutions pour personnes handicapées, entre autres, on pourra très facilement augmenter les taux de vaccination.

Dans le cadre des programmes de vaccination collective, les infirmiers devraient donc pouvoir réaliser eux-mêmes la vaccination sur base d'un questionnaire validé.

- Il existe déjà actuellement l'ordre permanent, rédigé au préalable par le médecin, qui autorise l'infirmier à administrer des médicaments pour des

waarvoor labo-onderzoek aangewezen is. Een onmiddellijke staalname en insturen van bijv. wondcultuur of urinecultuur kan toelaten snel een adequate therapie in te stellen. Het voorkomt ook overbodige communicatie en tijdverlies bij alle betrokkenen.

De verpleegkundige moet daarom zelfstandig een staalname kunnen uitvoeren en een aanvraag doen voor klinisch onderzoek bij alle relevante uitgevoerde zorgen.

Een systematische melding moet garanderen dat de behandelende arts automatisch kennis krijgt van de aanvraag zodat hij op de hoogte is van de pathologie en de onderzoeken kan opvolgen.

Wanneer de verpleegkundige op de hoogte gebracht wordt van de resultaten, zal hij deze beoordelen om relevante afwijkingen met de gepaste graad van urgentie door te geven aan de behandelende arts. (De beoordeling is reeds impliciet of expliciet opgenomen als medisch toevertrouwde handeling).

De toepassing van deze mogelijkheid vraagt tevens een voldoende aanpassing van de RIZIV-nomenclatuur en regelgeving (incl. controle).

- De voorbije jaren benadrukten het belang van **vaccinaties** voor de volksgezondheid. Door direct contact van verpleegkundigen in o.a. thuiszorg, WZC, PVT's, instellingen voor gehandicapten... kunnen ze zeer laagdrempelig de vaccinatiegraad verhogen.

In het kader van collectieve vaccinatieprogramma's moeten verpleegkundigen daarom op basis van een gevalideerde vragenlijst zelf de vaccinatie kunnen uitvoeren.

- Op dit ogenblik bestaat reeds het stand order waarmee een arts vooraf aan de verpleegkundige toelaat bij bepaalde pathologieën of ontwikkelingen

CONSEIL FEDERAL DE L'ART INFIRMIER COMMISSION TECHNIQUE DE L'ART INFIRMIER		FEDERALE RAAD VOOR VERPLEEGKUNDE TECHNISCNE COMMISSIE VOOR VERPLEEGKUNDE	
<i>Avis consolidé du Conseil Fédéral de l'Art Infirmier et de la Commission Technique de l'Art Infirmier concernant les actes de l'infirmier responsable de soins généraux</i>		<i>Geconsolideerd advies van de Federale Raad voor Verpleegkunde en van de Technische Commissie voor Verpleegkunde betreffende de handelingen van de verpleegkundige verantwoordelijk voor algemene zorg</i>	
CFAI/2023/AVIS 03	14/02/2023	FRV/2023/ADVIES-03	
CTAI/2023/AVIS-04	16/02/2023	TCV/2023/ADVIES-04	

pathologies ou des situations bien définies. Cela permet de définir des marges assez larges pour modifier ou élargir la thérapie en cas de besoin.

Une meilleure connaissance et une application plus large de ce système permettra à l'infirmier d'entamer ou d'adapter chez le patient l'administration des médicaments adéquats, également dans les cas aigus.

- A partir du niveau « 6+ » de l'échelle de soins (= infirmier spécialisé) l'infirmier doit avoir la possibilité, dans le domaine où il a une expérience clinique suffisante, d'ajuster la médication de suivi du patient et d'en rédiger la prescription, dans les limites définies par le médecin, y compris les points critiques qui nécessitent le renvoi du patient vers le médecin.

Les associations d'infirmiers spécialisés seront sollicitées pour savoir si elles voient une application à cette possibilité dans leur secteur.

La prescription est dans tous les cas demandée pour l'infirmier de pratique avancée (APN).

- Certains règles qui entravent le bon déroulement de la pratique professionnelle ne font pas partie de la législation professionnelle mais doivent **être modifiées dans la réglementation de l'INAMI.**

Tout d'abord, il y a la consultation infirmière. L'évaluation de l'autonomie du patient, de son besoin d'une éventuelle prise en charge professionnelle et l'élaboration d'un plan de soins individuel nécessitent une concertation avec le patient et son entourage, l'analyse des résultats, la consultation éventuelle d'autres prestataires de soins.

La consultation infirmière pour laquelle un remboursement très conditionné est prévu actuellement, doit être généralisée et servir de base pour une évaluation systématique de la situation et du besoin en soins du bénéficiaire.

medicatie toe te dienen. Hierin is reeds een ruime marge mogelijk voor aanpassing en uitbreiding.

Een betere kennis en toepassing ervan laat de verpleegkundige toe ook in acute gevallen medicatie bij de patiënt op te starten of aan te passen.

- Vanaf niveau « 6+ » van de zorgladder (gespecialiseerd verpleegkundige) moet de verpleegkundige de mogelijkheid krijgen om, in het domein waar hij voldoende klinische ervaring heeft, **vervolgmedicatie** voor de patiënt aan te passen en hiervoor een voorschrift op te maken, binnen de marges opgemaakt door de arts die ook aangeeft vanaf welke ontwikkelingen moet terugverwezen worden. De verenigingen van gespecialiseerd verpleegkundigen zullen bevraagd worden om te weten of zij in hun sector toepassing zien voor deze mogelijkheid.

Het voorschrift wordt in elk geval gevraagd voor de verpleegkundig specialist (APN).

- Enkele regels die een vlotte beroepsuitoefening hinderen, maken geen deel uit van de beroepswetgeving maar **dienen aangepast in de RIZIV-reglementering.**

In de eerste plaats is er het verpleegkundig consult. Evalueren van de zelfredzaamheid van de patiënt, zijn nood aan eventuele professionele zorg en het opstellen van een individueel zorgplan vraagt een gesprek met patiënt en omgeving, analyse van de resultaten, eventueel overleg met andere zorgverleners.

Het verpleegkundig consult dat nu zeer beperkt wordt vergoed dient veralgemeend als basis voor een systematische evaluatie van de toestand en zorgnoden van de zorgvrager.

CONSEIL FEDERAL DE L'ART INFIRMIER COMMISSION TECHNIQUE DE L'ART INFIRMIER		FEDERALE RAAD VOOR VERPLEEGKUNDE TECHNISCNE COMMISSIE VOOR VERPLEEGKUNDE	
<i>Avis consolidé du Conseil Fédéral de l'Art Infirmier et de la Commission Technique de l'Art Infirmier concernant les actes de l'infirmier responsable de soins généraux</i>		<i>Geconsolideerd advies van de Federale Raad voor Verpleegkunde en van de Technische Commissie voor Verpleegkunde betreffende de handelingen van de verpleegkundige verantwoordelijk voor algemene zorg</i>	
CFAI/2023/AVIS 03	14/02/2023	FRV/2023/ADVIES-03	
CTAI/2023/AVIS-04	16/02/2023	TCV/2023/ADVIES-04	

Enfin il y a la prescription du matériel nécessaire pour les soins infirmiers.

Depuis 1990, les infirmières ont une compétence autonome pour le soin des plaies, y compris le choix de la technique et des matériaux. Toutefois, le patient doit encore obtenir l'approbation et la signature d'un médecin pour le remboursement (qui est toujours accordé presque automatiquement).

Le matériel n'est pas soumis à prescription et est librement disponible, donc aucune modification de la LEPSS n'est nécessaire, mais bien un ajustement pour mettre la nomenclature en conformité avec la loi et la pratique.

Daarnaast komt het voorschrijven van materiaal nodig voor de verpleegkundige zorg.

Verpleegkundigen zijn bijv. sinds 1990 autonoom bevoegd voor de wondzorg, incl. de keuze van techniek en materialen. Nochtans heeft de patiënt voor de terugbetaling ervan nog steeds goedkeuring en handtekening van een arts nodig (die steeds quasi automatisch gegeven wordt).

Het materiaal is niet voorschriftplichtig en vrij verkrijgbaar dus er is geen wijziging van de WUG nodig, wel een aanpassing om de nomenclatuur in overeenstemming te brengen met de wet en de praktijk.

Edgard Peters

Président du Conseil fédéral de l'art infirmier

Voorzitter van de Federale Raad voor Verpleegkunde

Marc Van Bouwelen

Président de la Commission Technique de l'Art Infirmier

Voorzitter van de Technische Commissie voor Verpleegkunde